

Araştırma Makalesi • Research Article

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Kelime–Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme

An Investigation on Word – Sentence Lengths and Readability Levels of Stories in Secondary School Turkish Course Books

Yunus Şakiroğlu ^{a,*}

^a Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD, 49100, Muş/Türkiye.
ORCID: 0000-0001-6151-7984

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 31 Mayıs 2020
Düzeltilme tarihi: 20 Ağustos 2020
Kabul tarihi: 01 Eylül 2020

Anahtar Kelimeler:

Okunabilirlik
Öykü
Türkçe ders kitapları

ARTICLE INFO

Article history:

Received 31 May 2020
Received in revised form 20 August 2020
Accepted 01 September 2020

Keywords:

Readability
Story
Turkish course books

ÖZ

Bu çalışmada amaç ortaokul (5., 6., 7. ve 8. sınıf) Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin okunabilirlik düzeylerini tespit etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma nesnelerini 2019-2020 eğitim-öğretim yılından itibaren ders kitabı olarak okutulan Anıtepe Yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı, Ekoyay Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 29 öykü metni oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Ders kitaplarında yer alan öyküler Ateşman (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan okunabilirlik formülü kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin okunabilirlik düzeylerinin *orta güçlükte, kolay ve çok kolay* olarak değişim gösterdiği belirlenmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the readability levels of stories in secondary school (5th, 6th, 7th and 8th grades) Turkish course books. In the study, document review, one of the qualitative research methods, was used. The study objects of the research consist of 29 story texts in Anıtepe Publishing's 5th grade Turkish course book, Ekoyay Publishing's 6th grade Turkish course book, Özgün Publishing's 7th grade Turkish course book and 8th grade Turkish course book of MEB Publications which have been used as course books since the academic year of 2019-2020. Descriptive analysis method was used to analyze the data. Stories in the course books were analyzed using the readability formula adapted by Ateşman (1997) into Turkish. According to the results of the research, it was determined that the readability levels of the stories in the secondary school Turkish course books vary as *of medium difficulty, easy and very easy*.

1. Giriş

Dil becerilerinin öğrenilmesi ve öğretilmesinde Türkçe ders kitapları, temel ders araçlarıdır. Son zamanlarda ders kitaplarında artarak devam eden bir çeşitlilik söz konusudur. Bu durum en iyi ders kitabını seçebilme konusunu ortaya çıkarmaktadır. Ders kitapları, öğrenciyi bilgilendirmeyi ve birçok duyuşsal özelliği edindirmeyi hedefleyen materyallerdir (Çeçen, 2008: 151). Özbay (2003: 7), ders kitapları üzerine yaptığı çalışmasında Türkçe dersi öğretmenlerinin, ders kitabından yüzde 94,44 gibi yüksek bir oranda faydalandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Sever (2003: 17) ilköğretim dönemini temel okuma-yazma becerilerinin kazanılmaya başlandığı süreç olarak değerlendirir ve bu dönemdeki çocukların öğrenim sürecinde faydalandıkları metinlerin ve kitapların, bu çocukların ileriki öğrenim safhalarında okumayı alışkanlık hâline getirmiş birer birey olarak yetişmelerinde önemli bir görev üstlendiğini belirtir. Diğer yandan Coşkun (2003: 126) sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin, ders kitapları dışında okuyacak kitap bulmakta zorlandıklarını, bu durumda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, onlar için en önemli okuma materyali konumunda olduğunu ifade etmektedir.

*Sorumlu yazar/Corresponding author
e-posta: y.sakiroglu@alparslan.edu.tr

Türkçe Dersi Öğretim Programına (2019: 16) göre metinler, Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinin kazandırılmasında ana öğelerdendir. Dolayısıyla metinler üzerinde çalışma, Türkçe dersinde en fazla yapılan eylemdir. Bu sebeplerden dolayı, Türkçe ders kitabı hazırlayıcılarının en başta dikkat etmesi gereken konu, ders kitaplarına alınacak metinlerin niteliği ve bu metinlerin öğrenci yaş-gelişim seviyelerine uygunluğudur. Öğrencilerin seviyelerine uygun metinlerin seçilmesiyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde (2009) “Cümle uzunlukları sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir.” ifadesi yer almaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklerden biri metinlerin öğrencilerin sınıf düzeylerine ve yaş seviyelerine uygun olmasıdır. “Metinlerin güçlük düzeyleri farklıdır. Bazı metinler öğrenciler tarafından kolayca okunabilirken, bazılarının okunması zordur. Metinlerin güçlük düzeyleri ile öğrencilerin okuma yetenekleri arasında doğru bir uyumun bulunması okunulan metinlerin öğrenciler tarafından daha kolay kavranmasını sağlayacağı için çok önemlidir.” (Ulusoy, 2009: 106).

“Metnin güç olması çocuğun okuma yeteneğini zorlamaktadır. Kolay olması da ilgiyi çekmemektedir. Bu nedenle çocuklara zorluk derecelerine göre okuma metni seçilmelidir.” (Güneş, 2000, 235). Bu noktada, bir metnin hedef kitleye uygun olup olmadığını belirlemede objektif bir ölçüt belirleme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

“Bilgi edinme; duyu, fikir ve hayal gücü zenginliği kazanma gibi amaçlarla gerçekleştirilen okuma gerek bilişsel gerekse duyuşsal boyutlu anlamayı temel alan önemli bir faaliyettir. Bu yüzden, okumayı etkileyen faktörlerin iyi belirlenmesi gerekir. Bazen okuyucuya, bazen de okuma materyaline ilişkin etmenler, okuduğunu anlamayı etkileyebilir. Çoğunlukla okuma materyaliyle ilgili olmak üzere hakkında çeşitli formüller geliştirilen bu etmenlerden birisi ‘okunabilirlik’tir.” (Çeçen ve Aydemir, 2011: 186). Ateşman (1997: 71) okunabilirlik kavramını, okuyucu tarafından metinlerin güç ya da kolay anlaşılır olma durumu şeklinde ifade etmiştir. Göğüş (1978) ise okunabilirliği, belli bir seviyeye ulaşmış öğrencinin bir yazıyı okuyup anlamlandırabilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Yazıların öğrenci düzeylerine uygunluğunun belirlenmesi için bazı formüllere ihtiyaç duyulmuştur. Okunabilirlik formülleri, yapı özelliklerinden hareketle metinleri okuma kolaylık ve güçlüklerine göre sınıflandırmayı ve tanımlamayı amaçlayan yordama araçlarıdır (Çetinkaya, 2010: 40). Bu formüller yardımıyla öğrencilerin seviyelerine uygun metinler seçilerek onların öğrenme dereceleri daha üst seviyelere yükseltilebilir. Okunabilirlik, genel olarak metinlerin sayısal verilerini yani ortalama sözcük ve cümle uzunluklarını ve metnin zorluk derecesini belirlemeyi amaçlar. Metinlerin zorluk düzeyinin bulunması ve bu düzlemde düzeye uygunluk tespitinin yapılması okunabilirliğin temel sorunudur.

Türkçe metinlerin okunabilirliğini ölçen ilk çalışmalarda, Türkçe metinler için kullanılacak bir okunabilirlik formülleri henüz oluşturulmadığı için İngilizce metinler için tasarlanmış formüller kullanılmıştır.

Fakat dillerin yapısı farklılık gösterdiği için bu formüller Türkçe metinlerde doğru sonuçlar vermemiştir. Türkçe metinlerde okunabilirlik tespiti için çalışmalar, 1990’lı

yıllardan itibaren yapılmaya başlanmıştır. Ateşman’ın 1997’de hazırlanmış olduğu okunabilirlik formülü bu çalışmaların ilkidir (Bağcı ve Ünal, 2013: 13).

Ateşman’ın okunabilirlik formülü; cümle uzunluğu ve sözcük uzunluğu olmak üzere iki değişken göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Formül, bu formüle göre çıkan okunabilirlik puanı ve puan aralığına göre okunabilirlik düzeyleri şu şekildedir:

$$\text{Okunabilirlik puanı} = 198.825 - 40.175 \times X1 - 2.610 \times X2$$

$$X1 = \text{hece olarak ortalama kelime uzunluğu}$$

$$X2 = \text{sözcük olarak ortalama cümle uzunluğu}$$

Tablo 1: Ateşman Formülüne Göre Okunabilirlik Puanına Göre Metnin Okunabilirlik Düzeyi

Okunabilirlik Düzeyi	Okunabilirlik Puan Aralıkları
Çok Kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta Güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok Zor	1-29

“Okunabilirlik ölçüsü metnin; bireye veya sınıfa uygunluğu, anlaşılması ya da anlaşılmaması, iyi ya da kötü oluşu ile ilgili kesin sonuçlar vermez. Yapılan çalışmalar ışığında denilebilir ki okunabilirlik formülleri metnin güçlüğü ile ilgili bir fikir verir. Okunabilirlik ölçüsü, metnin nitel özellikleri ile birlikte ele alınırsa ancak kesin bir sonuca ulaştırabilir.” (Zorbaz, 2007: 90).

Okunabilirlikle ilgili araştırmalara bakıldığında Türkçe ders kitaplarında bilgilendirici ve öyküleyici metinler bağlamında yapılan çalışmalara rastlanmıştır (Baki, 2019; Baş ve Yıldız, 2015; Okur ve Arı, 2013; Özçetin ve Karakuş, 2020). Fakat öyküleyici metinler özelinde sadece öyküleri ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysa öyküler; olayların hareketliliğinin kısa cümlelerle sağlanması, olayların karşılıklı diyaloglarla anlatılması, günlük hayattaki dilin kullanılması noktasında önemli metinlerdir. Ayrıca öykülerin bu yapısal özelliklerinin dışında çocuk edebiyatı ilkelerinin yazarlar tarafından benimsenmesi, yazarların öyküleri çocuğa göre oluşturmaları ve öykülerin daha kısa sözcük ve cümle yapısına sahip olması gerektiği (Acarlar ve Dönmez, 1992; Acarlar, Ege ve Turan, 2002; Baki, 2019; Dökmen ve Yaşın-Dökmen, 1988; Ege, Acarlar ve Güleriyüz, 1998; Güleriyüz ve Dönmez, 1992; Okur ve Arı, 2013) göz önünde bulundurulduğunda bu türün okunabilirlik düzeyinin özellikle incelenmesi daha büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırmada, 5., 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin okunabilirlik düzeyini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada iki araştırma sorusuna cevap aranmıştır:

1. Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin ortalama sözcük ve cümle uzunlukları nasıldır?
2. Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin okunabilirlik puanları ve düzeyleri nasıldır?

2. Yöntem ve Uygulama

Bu bölümde çalışmanın deseni, araştırma nesnelere, verilerin toplanması-analizi ve uygulama aşamaları hakkında bilgiler almaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

5., 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin okunabilirlik düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Creswell (2005)'e göre dokümanlar, nitel araştırmalarda önemli veri kaynaklarıdır ve hem özel hem de resmî dokümanlar bu kapsamda ele alınabilir. Bu çalışmada da Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküler incelendiği için nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanılması uygun görülmüştür.

2.2. Araştırma Nesneleri

Bu çalışmanın inceleme nesnelere ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (Marshall ve Rossman, 2014). Bu doğrultuda, ders kitapları belirlenirken her sınıf düzeyinden ve ayrıca son dönem ders kitaplarının seçilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmanın inceleme nesnelere, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında ders kitabı olarak okutulan Anıttepe Yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı, Ekoyay Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 29 öykü oluşturmaktadır. Öykülerin tespiti sırasında serbest okuma metinleri kapsama dâhil edilirken dinleme metinleri kapsam dışında tutulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine göre toplanmıştır. Doküman incelemesi, yazılı veya görsel malzemenin toplanıp incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2011: 83).

Verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmacılar için çalışmak istedikleri farklı olgu ve olaylar hakkında özet bilgi elde edebilmeleri için sıklıkla başvurulan bir yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Öykülerin analizinde; cümle, sözcük ve hece sayıları belirlenmiştir. İki boşluğun arasında kalan tüm öğeler sözcük olarak sayılmıştır. Nokta (.), üç nokta (...), iki nokta (:) ve soru işareti (?) ile sonlanan sözcük topluluklarının tamamı cümle olarak kabul edilmiştir; virgülle sıralanan sıralı bağlı cümleler ise tek cümle olarak nitelendirilmiştir. Ardından toplam sözcük sayısı toplam cümle sayısına bölünerek ortalama cümle uzunluğu; toplam hece sayısı ise toplam sözcük sayısına bölünerek ortalama sözcük uzunluğu hesaplanmıştır. Elde edilen bu veriler, Ateşman (1997) tarafından Türkçeye uyarlanan okunabilirlik formülüne yerleştirilmiş ve okunabilirlik puanları belirlenmiştir.

İşlem sonucunda elde edilen okunabilirlik puanlarının hangi düzeye karşılık geldiğini belirlemede Ateşman (1997) tarafından belirlenen okunabilirlik düzey aralıkları (çok zor, zor, orta güçlükte, kolay, çok kolay) dikkate alınmıştır.

Veriler analiz edilirken Türkçe eğitiminde doçent doktor ve doktor öğretim üyesi unvanlı iki alan uzmanı değerlendirmelerini özgürce yapmışlardır. Sonrasında bir araya gelmiş ve elde edilen veriler ışığında “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışılmış ve görüşler

karşılaştırılmıştır. Araştırmada güvenilirlik için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü [Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı)] kullanılmıştır. Yapılan hesaplama neticesinde çalışmanın güvenilirliği %79 olarak tespit edilmiştir. Miles ve Huberman (1994) araştırmalarda güvenilirlik için %70'in geçerli bir oran olduğunu belirtmişlerdir.

3. Bulgular

Bu bölümde, Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin ortalama sözcük ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları iki temel probleme göre düzenlenmiştir.

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırma sorusunda ders kitaplarında yer alan öykülerin ortalama sözcük ve cümle uzunluklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: 5. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Ortalama Sözcük ve Cümle Uzunlukları

Metin	Ortalama Sözcük Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Çocuk ve Baloncu	2,64	7,2
6 Mart 1915 Gecesi	2,60	8
Bu Nehir Bizim	2,72	5,8
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	2,60	7,3
Çitlembik	2,64	4,3
Dedemin Öyküsü	2,60	6,1
Yaşama Sevinci	2,48	6,1
Bir Bardak Sütün Hatırı	2,44	11,1

Tablo 2'deki bulgulara göre 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülerin ortalama sözcük uzunlukları 2,44 ile 2,72 arasındaki değişmektedir. Ateşman (1997) yaptığı araştırmada Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun 2,60 olduğunu belirtmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda “6 Mart 1915 Gecesi”, “Çocuk Bahçesindeki Bekçi” ve “Dedemin Öyküsü” adlı öykülerin ortalama; “Çocuk ve Baloncu”, “Bu Nehir Bizim”, “Çitlembik” adlı öykülerin ortalamanın üzerinde sözcük uzunluğuna sahip olduğu görülmektedir. “Yaşama Sevinci” ve “Bir Bardak Sütün Hatırı” öyküleri ise ortalamanın altında sözcük uzunluklarına sahiptirler. Öykülerin ortalama cümle uzunlukları ise 4,3 ile 11,1 arasında değişmektedir. Ateşman (1997) tarafından yapılan araştırmada ortalama cümle uzunluğu 9-10 sözcük olarak belirlenmiştir. Bu sayılar göz önünde bulundurulduğunda sadece “Bir Bardak Sütün Hatırı” adlı öykü ortalamanın üstünde cümle uzunluğuna sahiptir. Diğer öyküler ortalamanın altındadır.

Tablo 3: 6. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Ortalama Sözcük ve Cümle Uzunlukları

Metin	Ortalama Sözcük Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Meşeler	2,56	8,7
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	2,76	5,6
Yeni Bir Sabah	2,60	6,4
Azim	2,56	7,4
Forsa	2,64	4,9
Yaz Sinemaları	2,72	10,1

Tablo 3'teki bulgulara bakıldığında 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin ortalama sözcük uzunlukları 2,56 ile 2,72 arasındaki değişmektedir. Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun 2,60 olduğunu göz önünde bulundurulduğunda "Yeni Bir Sabah" adlı öykünün ortalama; "Tartışarak... Gerçeğe Doğru", "Yaz Sinemaları" ve "Forsa" adlı öykülerin ortalamanın üzerinde sözcük uzunluğuna sahip olduğu görülürken "Meşeler" ve "Azim" öyküleri ise ortalamanın altında sözcük uzunluklarına sahiptirler. Öykülerin ortalama cümle uzunlukları 4,9 ile 10,1 arasında değişmektedir. Türkçe metinlerde ortalama cümle uzunluğunun 9-10 sözcük olduğu göz önüne alındığında sadece "Yaz Sinemaları" adlı öykünün ortalama cümle uzunluğuna sahip olduğu söylenebilir. Diğer öyküler ise ortalamanın altındadır.

Tablo 4: 7. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Ortalama Sözcük ve Cümle Uzunlukları

Metin	Ortalama Sözcük Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Karanfiller ve Domates Suyu	2,52	9,8
Ninenin Kitabı	2,60	6,5
Küçük Yunus	2,72	10,4
Son Leylek	2,28	5,4
Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	2,48	9,2
Bilmemekten Rahatsız Olmayın	2,44	8,3
Ampulün İlk Yanışı	2,60	8,8

Tablo 4'teki bulgulara göre 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin ortalama sözcük uzunlukları 2,28 ile 2,72 arasındaki değişmektedir. Türkçede ortalama sözcük uzunluğunun 2,60 olduğu dikkate alındığında "Ninenin Kitabı" ve "Ampulün İlk Yanışı" adlı öyküler ortalama; "Küçük Yunus" adlı öykü ise ortalamanın üzerinde sözcük uzunluğuna sahiptir. "Karanfiller ve Domates Suyu", "Son Leylek", "Karamsar ve İyimser Bakış Açısı" ve "Bilmemekten Rahatsız Olmayın" adlı öykülerin ise ortalamanın altında sözcük uzunluklarına sahip oldukları görülmektedir. Öykülerin ortalama cümle uzunlukları 5,4 ile 10,4 arasında değişmektedir. Türkçe metinlerde ortalama cümle uzunluğunun 9-10 sözcük olduğu dikkate alındığında "Ninenin Kitabı", "Son Leylek", "Bilmemekten

Rahatsız Olmayın" ve "Ampulün İlk Yanışı" adlı öykülerin ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

Tablo 5: 8. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Ortalama Sözcük ve Cümle Uzunlukları

Metin	Ortalama Sözcük Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Kaşığı	2,52	4,7
Ayaz'ın Definesi	2,60	8,1
Bayrağımızın Altında	2,48	8,7
Kıvalı Ali'nin Mektubu	2,68	7
Masal Ağacı	2,56	7,6
Gündüzünü Kaybeden Kuş	2,56	7,9
Haritada Bir Nokta	2,56	7,9
Kalbim Rumeli'de Kaldı	2,76	6,6

Tablo 5'e bakıldığında 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin ortalama sözcük uzunlukları 2,48 ile 2,76 arasındaki değişmektedir. Türkçede ortalama sözcük uzunluğunun 2,60 olduğu göz önünde bulundurulduğunda "Ayaz'ın Definesi" öyküsünün ortalama; "Kıvalı Ali'nin Mektubu" ve "Kalbim Rumeli'de Kaldı" adlı öykülerin ise ortalamanın üzerinde sözcük uzunluğuna sahip olduğu görülmektedir. Diğer öyküler ortalamanın altındadır. Öykülerin ortalama cümle uzunlukları ise 4,7 ile 8,7 arasında değişmektedir. Türkçe metinlerde ortalama cümle uzunluğunun 9-10 sözcük olduğu göz önünde bulundurulduğunda öykülerin tamamının ortalamanın altında olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu araştırma sorusunda ders kitaplarında yer alan öykülerin okunabilirlik puanları ve okunabilirlik düzeylerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6: 5. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Okunabilirlik Puanları ve Düzeyleri

Metin	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Çocuk ve Baloncu	74	Kolay
6 Mart 1915 Gecesi	73,5	Kolay
Bu Nehir Bizim	74,4	Kolay
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	75,3	Kolay
Çitlembik	81,5	Kolay
Dedemin Öyküsü	78,4	Kolay
Yaşama Sevinci	83,3	Kolay
Bir Bardak Sütün Hatırı	71,8	Kolay

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin okunabilirlik puanlarına bakıldığında değerlerin 73,5 ile 83,3 aralığında olduğu görülmektedir. Ateşman (1997) tarafından belirlenen okunabilirlik düzey aralıkları dikkate

alındığında, ders kitabında yer alan tüm öykülerin “kolay” düzeyde olduğu görülmektedir. “Çok kolay”, “orta güçlükte”, “zor” ve “çok zor” metinlere ise yer almamıştır.

Tablo 7: 6. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Okunabilirlik Puanları ve Düzeyleri

Metin	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Meşeler	73,3	Kolay
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	73,3	Kolay
Yeni Bir Sabah	77,7	Kolay
Azim	76,7	Kolay
Forsa	80	Kolay
Yaz Sinemaları	63,2	Orta Güçlükte

6. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin okunabilirlik puanlarına bakıldığında değerlerin 63,2 ile 80 aralığında olduğu görülmektedir. Ateşman (1997) tarafından belirlenen okunabilirlik düzey aralıkları göz önünde bulundurulduğunda, ders kitabında yer alan “Yaz Sinemaları” adlı öykünün “orta güçlükte” olduğu görülürken diğer öykülerin “kolay” düzeyde olduğu görülmektedir. “Çok kolay”, “zor” ve “çok zor” metinler ise yer almamıştır.

Tablo 8: 7. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Okunabilirlik Puanları ve Düzeyleri

Metin	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Karanfiller ve Domates Suyu	72	Kolay
Ninenin Kitabı	77,4	Kolay
Küçük Yunus	62,4	Orta Güçlükte
Son Leylek	93,1	Çok Kolay
Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	75,2	Kolay
Bilmemekten Rahatsız Olmanın Ampulün İlk Yanışı	79,1	Kolay
	71,4	Kolay

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin okunabilirlik puanlarına bakıldığında değerlerin 62,4 ile 93,1 aralığında olduğu görülmektedir. Ateşman’ın (1997) okunabilirlik düzey aralıklarına göre, ders kitabında yer alan “Küçük Yunus” adlı öykü “orta güçlükte” iken “Son Leylek” öyküsü “çok kolay” düzeydedir. Diğer öyküler ise “kolay” düzeydedir. “Zor” ve “çok zor” metinlere ise rastlanmamıştır.

Tablo 9: 8. Sınıf Ders Kitabındaki Öykülerin Okunabilirlik Puanları ve Düzeyleri

Metin	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Kaşığı	85,3	Kolay
Ayaz’ın Definesi	73,2	Kolay
Bayrağımızın Altında	76,5	Kolay
Kımalı Ali’nin Mektubu	72,9	Kolay
Masal Ağacı	76,1	Kolay
Gündüzünü Kaybeden Kuş	75,4	Kolay
Haritada Bir Nokta	75,4	Kolay
Kalbim Rumeli’de Kaldı	70,7	Kolay

8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülerin okunabilirlik puanları 70,7 ile 85,3 aralığındadır. Ateşman’ın (1997) okunabilirlik düzey aralıkları dikkate alındığında, ders kitabında yer alan öykülerin tamamı “kolay” düzeydedir. “Çok kolay”, “orta güçlükte”, “zor” ve “çok zor” metinlere ise rastlanmamıştır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Kitaplardaki öyküler ortalama sözcük ve cümle uzunlukları yönünden incelendiğinde; 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülerin ortalama sözcük uzunlukları 2,58 olarak belirlenmiştir. Ayrıca öykülerin ortalama cümle uzunluğu ise 7,18 olarak belirlenmiştir. 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülere bakıldığında, öykülerin ortalama sözcük uzunluğu 2,64 olarak belirlenmiştir. Öykülerin ortalama cümle uzunluğu ise 7,18’dir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülerin ortalama sözcük uzunluğu 2,52 olarak belirlenmiştir. Öykülerin ortalama cümle uzunluğu ise 8,34’tür. Son olarak 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öyküler, ortalama 2,59 sözcük uzunluğuna sahipken bu öykülerin ortalama cümle uzunluğu ise 7,31’dir. Tosunoğlu ve Özlük (2011) tarafından ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitapları üzerine yapılan araştırmada 9 metindeki ortalama cümle uzunluğunun 4,34 ile 5,55 olduğu tespit edilmiştir. Zorbaz (2007) yaptığı çalışmada ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki masalların cümle uzunluklarının 5,88 kelime ile 8,05 kelime arasında olduğunu tespit etmiştir. Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu (2007) 6. sınıf ders kitapları üzerine yaptıkları araştırmada metinlerin cümle uzunluklarının ortalama 10,25 kelime olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ateşman’ın (1997) belirttiği Türkçedeki ortalama sözcük uzunluğunun 2,60 ve ortalama cümle uzunluğunun ise 9-10 sözcük olduğu göz önünde bulundurulduğunda öykülerin büyük çoğunluğunun mevcut düzeylerdeki öğrenciler açısından uygun olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerde dil gelişimi konusunda Dökmen ve Yaşın-Dökmen’in (1988: 68) yaptığı araştırmada “Kişilerin dil gelişim düzeyleri yükseldikçe, kullandıkları ve anladıkları cümleler de uzamaktadır.” sonucuna ulaşılmıştır. Güleriyüz ve Dönmez’in (1992: 214) 4-5 yaş ve Acarlar ve Dönmez’in (1992: 177) 2,5-4 yaş arasındaki Türk çocuklarının dil yapılarının incelendiği iki çalışmada,

çocukların kullandığı cümle uzunluğu ile yaşları arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Daha sonra Ege, Acarlar ve Güleriyüz (1998: 27), tarafından yapılan araştırmada “çocukların yaşları ile ortalama ifade uzunluğunun güçlü bir ilişkisinin olduğu ve yaş arttıkça ortalama sözcük uzunluğunun da arttığı” sonucuna ulaşılırken Acarlar, Ege ve Turan (2002: 70) ise “yaş ile cümle uzunluğu arasında doğru orantılı bir artış” olduğunu saptamışlardır. Okur ve Arı (2013) ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarını inceledikleri çalışmalarında, sınıf seviyesi yükseldikçe metinlerin okunabilirlik seviyesinin de yükseldiğini tespit etmişlerdir. Baki (2019) ise Türkçe dersi 8. sınıf metinlerinin okunabilirliği konusunda yaptığı araştırmasında, metinlerin kelime ve cümle uzunluğunun genel olarak sınıf düzeyine uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla çalışmanın sonuçları bu araştırmalar ile farklılık göstermektedir. Türkçe sözcük ve tümce uzunluklarının bu çalışmalarda birçok metinde mevcut öğrenci seviyelerine uygun çıkması Türkçe anlatımının ortalama bir özelliğinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Çalışma, alanyazında cümle ve sözcük uzunluğunu araştıran bazı çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Çeçen ve Aydemir (2011) okul öncesine yönelik 50 hikâye kitabının kelime ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik düzeylerinin belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, hikâyelerin ortalama cümle ve kelime uzunluklarının okul öncesi düzeydeki çocukların seviyelerine uygun olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Baş ve Yıldız (2015) ise 2. sınıf Türkçe ders kitabını inceledikleri araştırmalarında, metinlerin cümle uzunluklarının ilkökul düzeyi için uygun olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Özçetin ve Karakuş (2020) 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirliklerini inceledikleri çalışmalarında, metinlerin 5. sınıf öğrenci seviyesinin üzerinde metinler oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Öğretim programlarında içerik ve biçime yönelik özelliklere yer verilmekte, okunabilirlik boyutuna ise değinilmemektedir. Dolayısıyla çalışmalarda belirtilen sınıf düzeyleri için metinler seçilirken veya yazılırken ders kitabı hazırlayıcılarının bu durumu göz ardı ettiği söylenebilir.

Kitaplardaki öyküler okunabilirlik puanları ve düzeyleri yönünden incelendiğinde; 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin okunabilirlik puan ortalaması 76,25 iken öykülerin tamamının “kolay” düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf Türkçe ders kitabında ise öykülerin okunabilirlik puan ortalamasının 74,03 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykülerin biri “orta güçlükte” iken diğerleri “kolay” düzeydedir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öykülerin ortalama okunabilirlik puanı 75,8 iken öykülerin biri “orta güçlükte”, biri “çok kolay” diğerleri ise “kolay” düzeydedir. Son olarak 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki öykülerin tamamı “kolay” düzeyde iken ortalama okunabilirlik puanı ise 75,68’dir. Sonuç olarak incelenen ders kitaplarındaki öykülerin çoğunluğu “kolay” düzeyde olmak üzere “orta güçlükte” ve “çok kolay” düzeydedir. Zorbaz (2007) “Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri”ni incelediği çalışmasında metinlerin okunabilirlik yönünden “kolay” olduklarını tespit etmiştir. Tosunoğlu ve Özlük (2011) tarafından yapılan araştırmada, incelenen 9 metnin tümü “kolay” okunabilirlik aralığında bulunmuştur. Temizyürek (2010) çalışmasında incelediği kitapların

“zor”, “orta güçlükte” ve “kolay” düzeyde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Çeçen ve Aydemir (2011) ise yaptığı araştırmada kitapların “çok kolay”, “kolay” ve “orta güçlükte” oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bora (2019) yaptığı araştırmada Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin genel olarak “kolay” ve “orta seviye” düzeylerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada Ateşman’ın (1997) okunabilirlik formülü kullanılarak öyküler ele alınmıştır. Ancak birçok araştırmacı, farklı kişiler tarafından tasarlanan okunabilirlik formülleri ile metinlerin okunabilirlik puan ve düzeylerini incelemişlerdir. Bu çalışmaların bir kısmı çalışmamızla benzer sonuçlara ulaşmışken bir kısmı ise farklı sonuçlar elde etmiştir. Bağcı ve Ünal (2013) Ateşman formülü ile birlikte Çetinkaya-Uzun (2010) formülünü uyguladığı 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin, mevcut sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Lüle-Mert (2013) araştırmasında Çetinkaya-Uzun (2010) formülü ile elde ettiği verilere göre; MEB yayınevince hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan bilgilendirici metinlerin, ulaşılmak istenen okurun yaş düzeyini göz ardı ederek seçildiğini, öyküleyici metinlerin bilgilendirici metinlere oranla ulaşılmak istenen çocuk okurun eğitim düzeylerine daha uygun olduğunu gözlemlemiştir. Kalın ve Koçoğlu (2017) ders kitaplarından seçilen metinler üzerinde Ateşman formülünün yanı sıra Felsch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, Smog Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi, Fry Grafik okunabilirlik formülünü uygulamışlardır. Çalışma sonucunda Ateşman (1997) tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü dışında diğer formüllerden elde edilen sonuçlar ders kitaplarının hedef kitleye uygun olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bora (2019) ise; Ateşman (1997), Çetinkaya-Uzun (2010) ve Bezirci-Yılmaz (2010) formüllerini kullanarak incelediği ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik bakımından zorluk seviyelerinin genel olarak sınıf seviyelerine göre belirgin şekilde artmadığını tespit etmiştir. Özçetin ve Karakuş (2020) Türkçenin üç farklı okunabilirlik formülüne [(Ateşman (1997), Çetinkaya-Uzun (2010), Bezirci-Yılmaz (2010)] göre inceledikleri 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin 5. sınıf öğrenci seviyesinin üzerinde metinler oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Ortaokul öğrencilerine veya onların yaş aralığına hitap eden metinlerdeki cümlelerde birtakım hususlara dikkat edilmelidir. “Tek bir öznesi ve tek bir yüklemi olan cümleler verilmelidir. Çocukların edilgen yapıdaki cümleleri anlamakta zorlanabileceği düşünülerek etken yapıdaki cümleler kullanılmalıdır. Betimlemelere, sıfatlara çok fazla yer verilmemeli, bunun yanı sıra olay ağırlıklı cümlelerin dikkati canlı tuttuğu unutulmamalıdır.” (Sarıkaya, 2019: 226). Hedeflenen okuyucu kitlesinin seviyesi göz önünde bulundurularak hangi okunabilirlik düzeyinde kitaplara veya metinlere yer verilmesi gerektiği tespit edilebilir. Ayrıca okunabilirlik düzeyleri, Türkçe Öğretim Programında (2019) yer alan “Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri” arasına eklenilebilir. Ders kitaplarına metin seçilirken okunabilirlik incelemesi yapılabilir. Tüm bunların yanında, metinlerin ders kitaplarına seçilmesinde okunabilirlik ölçme sonuçları tek başına yeterli veya belirleyici olmayabilir. Metinlerin uygunluğunu etkileyen birçok faktör (bilinmeyen kelime

sayısı, mecaz anlamlı kelime sayısı vb.) vardır. Okunabilirlik ile ilgili olarak sadece rakamsal verilerle yetinilmeyip anlamsal boyutlar da hesaba katılabilir. Türkçenin yapısına uygun anlaşılabilirliği de içine alan yeni bir formül geliştirilerek alanyazına katkıda bulunulabilir. Okunabilirliğin, metinlerin diğer işlevlerine etkisi olabileceği göz önünde bulundurularak okunabilirlikle okuduğunu anlama ve hatırlama arasında bir ilişki olup olmadığı da ayrıca araştırılması gereken bir konu olabilir.

Çalışmada İncelenen Ders Kitapları

- Çapraz-Baran, Ş. & Diren E. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayınları.
- Demirel, T. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 6. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayınları.
- Erkal, H. & Erkal, M. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 7. sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Özgün Yayınları.
- Eselioğlu, H., Set, S. & Yücel, A. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 8. sınıf Türkçe ders kitabı*. İstanbul: MEB Yayınları.

Kaynakça

- Acarlar, F. & Dönmez, N. B. (1992). 30-47 aylar (2.5-4 yaş) arasındaki Türk çocuklarının dil yapılarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 163-203.
- Acarlar, F., Ege, P. & Turan, F. (2002). Türk çocuklarında üstdil becerilerinin gelişimi ve okuma ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50), 63-73.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 58, 171-174.
- Bağcı, H. & Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 12-28.
- Baki, Y. (2019). Türkçe dersi 8. sınıf kitabındaki metinlerin okunabilirliği. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 30-46.
- Baş, B. & Yıldız, F. İ. (2015). 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 53-61.
- Bezirci, B. & Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Bora, A. (2019). *Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik yönünden karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli değişkenlere göre lise öğrencilerinin etkili okuma becerileri ve bazı öneriler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 13, 219-232.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative and research*. USA: Pearson Prentice Hall.
- Çeçen, M. & Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikâye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi/a study on pre-school story books in point of readability. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194.
- Çeçen, M. A. (2008). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâyelerin metin elementleri açısından incelenmesi*, I. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu: 27-28 Mart 2008.
- Çetinkaya, G. & Uzun, L. (2010). Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri* içinde (s. 141-156). Ankara: Pegem Yayınları.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M. A. & Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 206-219.
- Dökmen, Ü. & Yaşın-Dökmen, Z. (1988). *İlkokul kitaplarındaki dilin ve Türkçeyi kullanma becerisinin psikolojik bir yaklaşımla değerlendirilmesi*. Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı: 1-3 Ekim 1986.
- Ege, P., Acarlar, F. & Gülerüz, F. (1998). Türkçe kazanımında yaş ve ortalama sözcük uzunluğunun ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(41), 19-31.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gülerüz, F. & Dönmez, N. B. (1992). 48-60 Aylar (4-5 yaş) arasındaki Türk çocuklarının dil yapılarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 205-225.
- Güneş, F. (2000). *Okuma yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak yayınları.
- Kalın, Ö. U. & Koçoğlu, E. (2017). 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının farklı okunabilirlik formüllerine göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 2202-2220.
- Lüle-Mert, E. (2013). Türkiye’de kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlikleri. *Mersin*

- University Journal of the Faculty of Education, 9(3), 87-98.
- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- Miles, M. B. & Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book* (2nd Edition). SAGE Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2009). *Resmî Gazete*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/859.pdf> (03.05.2020 tarihinde erişilmiştir).
- Okur, A. & Arı, G. (2013). 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *İlköğretim Online*, 12(1), 202-226.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özçetin, K. & Karakuş, N. (2020). 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 175-190.
- Sarıkaya, B. (2019). Çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özellikler. E. Akın (Ed.), *Çocuklar için edebiyat eğitimi* içinde (s. 207-237). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2010). Türkiye'de okuma seferberliği çerçevesinde seçilen kitapların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik açısından incelenmesi. *Journal of Türklük Bilimi Araştırmaları*, 15(27), 645-654.
- Temur, T. (2002). *İlköğretim 5.sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile öğrenci kompozisyonlarının okunabilirlik düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tosunoğlu, M. & Özlük, Y. Ö. (2011). Okunabilirlik ve ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitabındaki düz yazı metinlerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 41(189), 219-230.
- Ulusoy, M. (2009). Boşluk tamamlama testinin okuma düzeyini ve okunabilirliği ölçmede kullanılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 105-126.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.